

תוצאות חיים

שיעורו השבועי של מרן הגאון רבי **יצחק רצאבי** שליט"א - פוסק עדת תימן
הנמסר בביתו מידי ליל שישי לבחורי הישיבות הקדושות
יוצ"ל ע"י התאחדות בני התורה ובסיוע מוסדות יד מהר"ץ

משלחן מלכים

מתורת מרן שליט"א

בהעלותך את הנרות (במדבר ח' ב')

כתב רש"י, למה נסמכה פרשת המנורה לפרשת הנשיאים, לפי שכשראה אהרון הנזכר הנשיאים, הלשה אז דעתו שלא היה עמהם כהנוכה, לא הוא ולא שבטו. אמר לו הקב"ה, הייך, שלך גדולה משלהם, שאתה מדליק ומטיב את הנרות, עב"ל, ומקורו מהתנחומא.

וקשה לכאורה, דלפי זה היו צריכים לצרף ענין זה עם פרשת הנשיאים שבסוף פרשת נשוא, ולא להפסיק ביניהם בסכינא חריפא. וכמו שאכן נזהגים בקה"ת ביום שמוני דחנוכה.

אף כי אינו מוכרח כלל דהתם הוא מהאיי טעמא, כי י"ל משום דנס הנזכה נעשה ע"י מתתיה בן יוחנן כ"ג השמונאי ובניו, ע"כ מסיימים בפרשתו של אהרון הכהן הגדול, לפי שהכל הולך אחר החיתום. א"נ, בדרכתב הטור עטמא, כדי להשלים של הנזכה בסדר הנרות, יעו"ש. וטעם זה עיקר טפי.

איך שיהיה דוקא בקריאה שבחנוכה הוזהגים כן, אבל בקריאת הפרשיות שבשבתות לפי סדרן, אין מצרפין קריאת בהעלותך, כי אין לערב פרשה בפרשה כלל.

ונראה לענ"ד, כי מזה שקבעו להפסיק כאן, אדרבא הוא נמשך לטעם זה שפירש רש"י. דהיינו לכבודו של אהרון, להראות ששלו גדולה משלהם, ע"י שפותחים בו את הפרשה. ובעין הא דקיימא לן בניטין וקדשתו לכל דבר שבקדושה, לפתוח ראשון וכו'.

ועוד י"ל לפי מש"ב הרמב"ן כאן, שענין אגדה זו שהביא רש"י, הוא שפרשה זו רמז לנרות שעתידים להיות בבית שני, ע"י אהרון טבניו, ר"ל השמונאי כ"ג ובניו וכו', יעו"ש. על כן לפרסום הדבר, פותחים בו את הפרשה, כי בחנוכה ידוע דבעינן פרסוני ניסא. אף שקריאה זו היא בשאר ימות השנה, ולא בימי חנוכה עצמם. (נפלאות מתורתך בהעלותך ח' ב').

שיעור השבועי

שנמסר בליל שישי עשי"ק פרשת נשא

לפום צערא אגרא

דיברנו על המשנה במסכת אבות בן בג בג אומר הפוך בה והפוך בה והגי בה דכולה בה. בן הזא הא אומר לפום צערא אגרא.

ומה ביאורו, שלפי הצער כך השכר.

אומר המהר"ל בנתיבות עולם, שכשאדם לומד והבין פשט אחר שעתיים שלש, ואח"כ מישחו הראה לו שזה טעות, האם מקבל שכר. ואומר שם שכן, כי השכר בלימוד התורה הקדושה הוא לפי העמל, ולא לפי התוצאה.

ידוע הפירוש של הח"ח, אני עמל ומקבל שכר, והם עמלים ואינם מקבלים שכר. שלכאורה קשה, וכי הם לא מקבלים שכר? הבונה בנין מקבל שכר. אלא שכשבונה בנין עקום לא יקבל שכר.

ומביא ראייה, שבשמעון העמסוני כתוב, בקידושין ג"ז וב"ק מ"א, שמעון העמסוני היה דורש כל אתיו'ן שבתורה, כיון שהגיע לאת ה"א תירא פרש. ואמר, כשם שקבלתי שכר על הדרישה כך אקבל שכר על הפרישה.

המהר"ל אומר כאן יסוד מאוד גדול, אתה לומד וחושב שזה אמת, תקבל על זה שכר.

אבל מה שגרוע, זה מי שאומר פשט ויודע שזה לא נכון, שלא יקבל שכר.

זה לפום צערא אגרא. ובא בן הזא הא לחודש עוד דבר, שלא רק שיקבל שכר, אלא שלפי הצער כך השכר. הפלא ופלא.

מספרים על הנודע ביהודה, שפעם אחת אמר לו מישחו חידוש, ואמר לו שהחידוש שלו אינו לא כר"י ולא כר"מ. כי הרי יש מחלוקת ביניהם במסכת פסחים אם אדם טועה שעה אחת או שתיים, ואתה טועה כבר שלש שעות. אבל שכר הוא יקבל.

בספר מדרש חכמים על מסכת אבות, והביא בספר מעם לזעזע, יש מבארים המשנה על פי המסופר על מלך

גדול אחד שבנה ארמון נפלא, ואח"כ הביא ארבעה בנים ממרחקים שיצבעו לו את הקירות, ונתן לכל אחד כותל ואמר, מי שיעשה נאמנה ובתכלית היופי יקבל שכר גדול, ונתן להם זמן שנה.

והנה שלשה אומנים השתדלו בחריצות יתרה לעשות את המלאכה על הצד היותר טוב, ורצו בכל נפשם שתהא מלאכתם מעשה ידס להתפאר. הרביעי היה עצלן, בילה בהבל ימיו באכילה ושתייה.

ויהי כאשר הגיע יום האחרון המה כבר כילו את מלאכתם, והוא עוד לא התחיל את המלאכה, מה עשה, צבע את הכותל שלו בעבע מבריק, שבו משתקפים מראות אחרות, וכך השתפך על הקיר מראה שלש הקירות האחרים של הארמון.

והיה הדבר לפלא יותר ממעשה ידיהם של השלשה. והמלך ראה את השלש והתפלא, וכשראה את הרביעי עוד יותר התפלא, ושאל את שריו, האם ראוי הרביעי שכר על מעשיהו. זה אומר בכה וזה אומר בכה.

לקח המלך שלש כיסוס של מעות ותלאם על הג' כתלים, שכל אחד יקח את שלו, והרביעי יקח השיקוף... שלפי צערם קבלו שכר.

ונראה שהנמשל בזה הוא, ג' לומדים וכל אחד עומל על הסוגיא ויצאו כמה מהלכים, והרביעי רק שמע, ובקי בכל, בלא עמל.

ואמנם הוא לא מבין את העומק, כי יש כלל, שבעולם יש שני כוחות, בדרך כלל מי שהוא בעל סברא אינו בקי, ומי שבקי הוא לא בעל סברא. ולמעוא גאון בסברא ובבקיאות, זה לא שכיח.

יש אנשים שאפשר לראות שהם מעינים, ויש שטחיים אבל הם רוצים להספיק יותר. וזה במה, כי מי שהמח שלו יבש, הוא סופג, ומי שהמח שלו לח, הזיכרון שלו חלש.

אומרים שהחיד"א היה לו את שניהם, אבל הוא אבל בלידור, ואומרים 'הדור הדור, ואל תצטרך לבלידור'.

והיה לו זכרון עצום. הכניסו אותו לספריה בפריז, והוא זכר הכל.

היו הרבה תלמידי חכמים בתימן שהיו מאוד זכרנים, כי השתמשו בטבע הזה. כי זה מייבש את המח.

וברור שצרכים את שניהם. יש פסוק עין רואה ואזן שומעת וגו'. יש רואה לעומק, ויש שומע הרבה. אבל צריך את שניהם.

וזה סיני ועוקר הרים. כי בזמן הש"ס ראש ושיבה היה גם עונה לשאלות, וצריך לענות הכל ש"ס, לכן היה צריך סיני. ולפסוק הלכה, אומרים הראשונים שעוקר הרים עדיף. ואינו כראשי ישיבות של זמנינו שאינם צריכים לענות לא להלכה ולא למעשה.

וסיני ועוקר הרים, זה כנראה ממוצע בסיני ובעוקר הרים. וכן כתוב בדוד המלך, כש"ב במדרש הגדול.

החזו"א הכוין את הגר"ח קניבסקי שליט"א לבקיאות, כי הוא ראה שזה הכישרון הטבעי שלו.

וכתב המדרש חכמים, והנמשל הוא בקיום המצוות, מי שטורח כל ימיו, ועמל במצוות, בודאי יהיה שכרו רב לפי הצער.

ויש לשאול, על הסיפור הזה, כי נכון שהוא התעצל, אבל, וכי על הגאונות הזאת לא מגיע לו תשלום?

ויש ראייה לזה משמעון בן שטח שהתיר לנוירים את הנדר, ומקורו בירושלמי ובמדרש, תנא שלש מאות נזירים עלו בימי רבי שמעון בן שטח. והתיר מאה וחמישים על ידי פתח, ומאה וחמישים לא מצא להם פתח. בא לפני ינאי המלך ושהיה גיסו, ושלומציון המלכה היתה אחותו | אמר לו שיש כאן ג' מאות נזירים וצריכים תשע מאות קרבנות ולכל אחד צריך בגמר הנוירות, כבש, כבשה ואילו, אלא יהב הת פלגא מדידך ופלגא מדידי. שלח לו רבע מאות וחמישים קרבנות.

הלך מלשין אחד ואמר לו שלא נתן כלום. שמע ינאי המלך, כעס. שמעון בן שטח שמע את זה, ערק. אחרי ימים באו אנשים גדולים ממלכות פרס ואז הם לא עשו פענות, אלא היו בבידות... | ואמרו שהיה שם אדם זקן שהיה אומר דברי חכמה, והיכן הוא, ואמר להם שהוא רימה אותו, ואמרו לו שישלח לחכם כזה גדול, והבטיחו שלו יזיקו. ושאלו למה התלת בני, ואמר לו שנתן משלו,

כי בעל החכמה בעל הכסף, וברח בגלל שכתוב חבו עד יעבור זעם, וגם כתוב שהחכמה תחיה בעליה. ע"כ.

ואם שמעון בן שטח היה האומן הרביעי, הנה הוא מצא פתח, ולמה שהוא כן יקבל שכר על פטנט זה? מה החילוק.

והחילוק הוא, ששמעון בן שטח עשה זאת מתחילה, וחכמה שווה כסף. וההוא היה עצלן, ומצא פתרון רק בסוף, ואותו צריך ללמד לקח. ולא בגלל שלא עמל.

ובדומה לזה מסופר על הח"ח שהתרימו נדיבים לבית חולים, עשו אסיפה ותרמו, והח"ח שיבח אותם, ושאלו אותו מה תרמו בני הישיבות, אמר שתרמו חמישים מיטות, שמכח חכמת תורתם חסכו חמישים חולים.

וכן מביאים בשם רבי שלמה אבן גבירול, שאלו חכם מה יותר גדול, מעלת החכמה או מעלת העושר. ואמר מעלת החכמה. ואמרו, א"כ למה אנחנו רואים את החכמים על פתחי העשירים, ואת העשירים לא רואים על פתחי החכמים. וענה להם, שהחכמים מכירים את מעלת העושר, והעשירים לא מכירים את מעלת החכמה. חכמה שווה כסף.

אתם מכירים את המעשה של רב סליק שהבאתי בספר נפלאות מתורתך פרשת במדבר, שם רואים שהמוכר לא הסכים ליתן לו כוס מים בחינם על חכמתו. וכשישב בין חכמים, הם הבינו את חכמתו. |

בדיעת הרמב"ם בגדר חכם

דברנו בשיעור הקודם על עוד חכמה, הגמרא במסכת מגילה אומרת, כל האומר דבר חכמה אפילו מאומות העולם נקרא חכם, שנאמר בהמן ויספר המן לורש אשתו ולכל אוהביו וגו' ויאמרו לו חכמו ורש אשתו, תחילה אוהביו ואח"כ חכמו, מכאן שמי שאומר דבר חכמה אף מאומות העולם נקרא חכם.

הבאנו שהרמב"ם אומר בהלכות מלכים, שנעטוה משה רבינו לכוף את אומות העולם שנעטו על מצוות בני נח וכו'. ואח"כ כתב, כל המקבל שבע מצוות ונזהר לעשותן, הרי זה מחסידי אומות העולם, ויש לו חלק לעולם הבא. והוא שיקבל אותן ויעשה אותן מפני שצויה בהן הקב"ה בתורה והודיענו על ידי משה רבינו שבני נח מקודם נעטו בהן. אבל אם עשאן מפני הכרע הדעת,

חזרת הרמב"ם מדרכו בפילוסופיה

ואמנם י"א שבסוף ימיו חזר בו. כ"כ במגדל עוז בהלכות יסודי התורה, שמצא בכתב יד ישן שכתב בו הרמב"ם שבא אליו חכם אחד ולימדו סתרי תורה, והתחרט על כל הספרים שלו שנפוצו, מורה נבוכים. והרמב"ם חזר בו בסוף ימיו מדרך הפילוסופיה.

(ובאמת לא ראוי להסתכל בספר מורה נבוכים. גדולי ישראל 'סלחו' לרמב"ם על זה, כי הוא היה צדיק גדול, ובאמונה ויראת שמים, וגאון גדול, ואף אחד לא יכול להשתוות אליו. ולכן הפילוסופיה לא הויקה לו. אבל אנשים אחרים, אם מתעסקים עם זה, הם יורדים ביראת שמים.)

גם בתימן זה לא היה נפוץ מלפני כארבע מאות שנה. גם רבי אברהם אזולאי, סבו של החיד"א כתב שהוא היה עוסק בפילוסופיה, עד שיצאה הקבלה לעולם ע"י האר"י, כי הרי עד האר"י והרמ"ק הקבלה לא היתה מפורסמת כ"כ. וכתב שעכשיו הוא רואה שההבדל ביניהם כאור וחושך, ויצאתי מאפילה לאורה.

פילוסופיה זה בא מאומות העולם, וזה נגד התורה. ולכן העוסקים בזה צריכים להתפשר עם התורה, לפרשה עקום, לצאת ברעות והשקפות מזרוחצוק... ומי שלומד קבלה ויצא יותר צדיק...

ודוגמא לזה. הרמב"ם ביאר את לא יראני האדם וחי, בקש לידע את אמיתות מציאותו, ואמר לו שאדם לא מסוגל לזה בחיותו. והרמב"ן שהיה מקובל, והיתה לו יד גדולה בקבלה, וכן הרמב"ן והרשב"א וכל הראשונים, אמר שיש בזה סוד גדול, ואולי הרמב"ם לא ידעוהו. (והוא הסתפק שאולי הוא יודע ומסתיר.) והמגדל עוד אומר שהוא ידע בסוף ימיו, והביא את הנ"ל.

וזה לא כמו שמספרים על הרב שטיינמן סיפורים על סוף ימיו, כי לא בטוח שהבינו אותם. וכמו שהוא בעצמו אמר שמה שאומרים עליו שהוא מסתגף זה לא נכון, כי כשהיה זקן כבר לא היה לו טעם לאכול. אנשים לא מבינים באמת. כך אמר לי נכד שלו, שהם שותקים ולא מגיבים על סיפורים כאלו.

אין זה גר תושב, ואינו מחסידי אומות העולם ולא מחכמיהם, ע"כ.

וזה לכאורה לא ברור, למה 'ולא' מחכמיהם. והאמת היא כמו שהעירו במהדורת פרנקל, 'אלא' מחכמיהם.

והשאלה מה רצה הרמב"ם לומר בזה.

אומר בספר אפיקי יהודה בשם החסיד שם טוב, יוצא שאריסטו לא יזכה בעולם הבא, כי אף שקיימם, מ"מ זה היה משכל. ע"כ. וא"כ, זה מה שבא הרמב"ם לומר.

אבל אפשר לומר שבא הרמב"ם לומר, שהרי יש הלכה שמי שרואה חכם מאומות העולם מברך שנתן מחמתו לבשר ודם. וזוהי ההגדרה. כך אמר הרב מבריסק.

ושאלו אותו, שהרי יש הלכה בש"ע, שמברכים רק על מי שבקי בשבע חכמות, כן הביאו מהר"ן והמשנ"ב. וענה הרב מבריסק, שהרמב"ם חולק על זה.

ואני בער ולא אדע. מי אומר שהוא חולק, כי אולי הוא חכם, וכמו שראינו שלמדו בגמרא מהמן, ווראי הרמב"ם לא חולק ע"ז, וא"כ גם לא בהכרח שהוא חולק על הש"ע. וכן הש"ע מודה לרמב"ם, שאף מי שהשכיל להבין המצוות משכלו, ג"כ חשיב חכם.

ויותר מזה, מי שחכם בהנדסה, למה לא לברך עליו, והרי זה ברכה להקב"ה שברא חכם.

היערות דבר כותב, שכל ז' החכמות נצרכות לתורתנו הקדושה. לשיעורי תורה וכו'. יש ספר שמביא מאה עשרים חכמות מהעולם, ומביא על זה מקורות שחז"ל ידעו את כל זה. וכמוכן זה אחרי שמלאו את כרסם...

ויהודי שחכם בשבע חכמות לא מברכים עליו, אם אינו חכם בכחמת התורה, לא כגוי. כי המצוה זה ללמוד תורה, ושאר החכמות, אומר הרמב"ם שהם טפלות לתורה.

ואיך צריכים ללמוד. שופטים ושוטרים תתן לך בכל שערך. וכי לא היינו חושבים כך. אלא שיש סברא שלא להעמידם. וכן כל התורה. כי כל דבר שכתוב זה אומר שהסברא שלנו הפוכה. ואפילו בסברא של הבל, כש"כ בתוספות. וזה הפוך בה והפוך בה והגי בה (כגירסת תימן), שמהפך ולא מבין ואח"כ מהפך ומבין, ואח"כ מעיין אם זה יתכן.

